

tionibus faciendis ad sint duo populi rectores. Sed videtur superflue disponere legem nostram, duos ad minus Rectores debere adesse iis distributionibus disponendo: nam cum illa l. 2. hic relata loquatur in numero plurali, duorum numerum requirebat, ergo non erat necesse in presentem legem condere super hoc: & revera ita est, nisi superfluitatem

hanc salvemus, ex eo quod lex nostra poenam addit contra facientibus imponendam, & ex hac additione superfluitas evitatur, vel quia lex illa 2. jam in defuetudinem venerat, & pro renovatione ejus lex nostra constituta sit, & de iis s'is, & distributionibus novissimè & late tradit Castillo, in sua Politica de Corregidores, libro 5. cap. 5.

TITULUS SEPTIMUS.

De los Terminos Publicos, y de dehesas, y montes, y pastos de las Ciudades, villas, y lugares.

CUM superioribus titulis dictum sit de propriis civitatis, villa & populorum, in quibus etiam pro vicinorum commo adesse solent exitus, defensa & prata publica, nunc consequenter subsequitur titulus noster.

IN LEGEM PRIMAM.

Termini, montes, exitus & hereditates conciliorum per aliquos occupata ipsi conciliis sunt restituenda, non tamen possunt concilia ipsa vendere, cultivare aut alienare ea, sed usui publico & communi sunt relinquenda, & si aliud est factum erit destruendum.

SUMMARIUM.

- 1 Montes dupliciter designantur.
- 2 Montium usus omnibus communis est.
- 3 Termini à montibus differunt, & ibi declaratur quomodo dividatur terminus in terras baldias, & alias num. 4.
- 4 In usu & commoditate harum terrarum publicarum sive in pastu sive in agricultura consuetudo antiqua servanda est & deficiente consuetudine Rex adendum est pro ejus declaratione num. 5.
- 6 Regis proprium est pensare & statuere ordinem quo ejus subditi utantur in commoditate terrarum publicarum.
- 7 Regia licentia necessaria est ut usus terre publica mutetur in alium usum & 13. & 16.
- 8 Bona publica civitatum & populorum qua & qualia & 9. & 10.
- 11 Forma legis de Toledo servata circa restitutionem terminorum publicorum exequatur condemnatio sine obstaculo appellationis, non vero alias.
- 12 Limitationes legis nostrae remissive.
- 14 Alienationis verbo quid contineatur.
- 15 Ubi solum de venditione sit mentio, non comprehenduntur alii contractus.
- 16 Rex est administrator bonorum publicorum

in vendendo, pignorando, & alienando ea. Regis licentia an requiratur in compromisso faciendo super rebus civitatis.

Ibi, Montes, dupliciter hoc intelligi potest, 1 vel de montibus in alto positus sine lignis agriculturae solum appropriatis, vel paltibus animalium, vel de montibus ad scindenda ligna deputatis, vel ad usum glandis legendae secundum naturam & proportionem terre: Et utroque modo sunt in usu communi & publico, non tamen debent esse omnes ad usum lignorum, nam sic fere totus terminus esset in usu montium, sed certa montium pars solet limitari ad usum glandis legendae, alia ad utilitatem pastuum ovium & aliorum animalium, alia vero ad agriculturam, ut sic omnibus prodesse possint, nam uni ligna vendunt, alii culturae intendunt, alii autem oves creant, vaccae & alia generis hujus vel alterius in paltibus publicis pascendo cum eis, sicut alii vicini & habitatores terrae, & in effectu sic voluit Avend. c. 4. prat. num. 9. vers. & hoc dupliciter, lib. 1. & diximus in l. 5. tit. 7. lib. 3. supra, ubi alia in propositum conducibilia retulimus: Et usus horum montium communis est & omnibus habitatoribus terrae ex l. 9. tit. 28. p. 3. quam corrupte allegat Avend. c. 12. prat. num. 1. lib. 1. & probatur etiam ex text. nostro, quem adhuc consideravit ipse Avend. in d. c. 4. prat. num. 9. vers. facta autem eod. lib. 1. & num. 4. versiculo. item fontes cum sequen.

Ibi, Terminos, ex hac copula, y, quae solet quasi semper inter diversis poni, ut per glos. & Doct. in l. 1. ff. de Just. & Jur. colligitur, terminos differre à montibus, ut per Avend. d. cap. 12. prat. vers. & dicta lex lib. 1.

nam

nam alia pars terrae publicae extra montes, est intra terminos civitatis vel villae, quae non est deputata alicui communi usui, & solet dici, terras baldias, in quarum usu & commoditate antiqua civium consuetudo sive in agricultura sive in pastu, sive in aquis dividendis sive in scindendis lignis servanda est; & ut elegantissime not. Bald. in c. 1. §. 1. de pace constan. col. 4. in parte sicut ab antiquo, ubi allegat text. in l. domini pradiorum. C. de agricol. & cens. lib. 11. & Avend. d. c. 4. prat. num. 9. vers. alia pars terra, cum sequen. ubi & inquit consuetudinem hanc esse omnino servandam, quod si consuetudo circa hanc non adit, tunc secundum Avend. ibidem vers. si vero non sit consuetudo, tunc adendum est Rex & ut ejus arbitrio fiat terrarum distributio, sicut in divisione aquarum statuitur in l. de usu ff. de var. & extr. cog. proprium enim Regis est pensare & statuere & quo ordine & qua cultura debent uti subditi sui in proprio commodum terrarum regni, ut l. 1. tit. 11. p. 2. & facta divisione Regia autoritate tunc ipsi vicini singulatim utentur terminis & terris in communem eorum utilitatem, ut per Avend. d. num. 9. vers. ideo cum sequen. quae divisio cum facta sit in qualibet civitate & villa & terminis suis, ipsi jam vicini consuetudine introductam habent modum & formam eis utendi, ad mutandum tamen hanc formam antiquitatis habitam: puta quod illud quod erat pastui appropriatum cultivetur, Regia autoritas esset necessaria, quae dabitur, si pro aliqua subveniendae necessitate esset culturae tradenda terra illa, aliter enim videtur quaedam nova impositio, quae non nisi autoritate regia fieri potest, sed si in vicinorum commodum resularet, ita ut sicut antea pastu illius terrae utebantur, nunc possint eam cultivare omnium consensu in publico concilio habito id fieri possit, dum tamen id in futurorum vicinorum damnus non resularet, neque infructifera remaneret in posterum terra illa licet securius esse judico & consulo ut indistincte in hac terrarum mutatione saltem de pastu ad culturam Regia procuretur & autoritas, ut vult Avend. d. c. 12. prat. num. 29. vers. si tamen, & ex dispositione l. 12. infra isto lib. & tit. deceptur.

Ibi, De los concejos, non intelligas quod haec sint propria conciliorum, vulgo, proprios de concejo, sed quia in usu publico & communi utilitate sunt constituta, ut ex l. 9. tit. 28. p. 3. colligitur, & ex dictis per Avend. c. 4. prat. num. 8. vers. item ex his cum sequen. lib. 1. nam quaedam bona sunt à legibus hujus regni deputata in usum publicum, quae ad utilitates particulares, & proprias singulorum devenire non possunt, ut est platea, via, defensa exitus, mercatorum forum, Ripae Rivi & flumina publica, montes, muri, & viae juxta muros, pontes, fontes publici & haec in communem & publicum usum vicinorum deputantur, ut colligitur ex l. 4. & 6. tit. 28. & l. 7. tit. 29. & l. 20. 22. & 23. tit. 32. p. 3. quaedam vero sunt bona ad universitatem pertinetia & non sunt in usu publico & sed

redditis talium bonorum servantur in communi, ut in casu l. 10. tit. 28. par. 3. & bona ista possunt mutari in alterum usum, & ad alias devenire personas, quod non est in praecedentibus bonis: Alia vero sunt bona appellata vulgariter, tierras baldias, quae sunt de termino & civitatis aut villae, non tamen sunt à lege deputata in certum usum, & in iis consuetudo utendi eis servabitur, ut dictum est, ita bona haec considerat Avend. dicto cap. 4. prat. num. 8. & 9. ubi & quibus modis & temporibus haec acquiri possunt, declarat, & ego dixi in l. 1. num. 60. cum sequentibus aliquibus tit. 15. lib. 4. supra quae hic repetere non est necesse, sed tantum scire quod de dictis bonis loquitur lex nostra.

Ibi, Sean luego restituídos, nam spoliatus est ante omnia restituendus, ut sunt jura vulgaria, & in legibus tit. 13. lib. 4. supra clarius id patet, & ex sequentibus quatuor legibus nostri tituli: Et cum procedere vult civitas spoliata vel villa aut vicus, secundum terminos l. 3. de Toledo infra isto titulo, forma ibidem assignata cum l. 4. sequente servanda est, & operabitur, ut illa forma servata executio sententiae restitutoriae fiat sine obstaculo & appellationis, ut ex l. 5. & 6. infra eodem constat quod non erit si forma illa non servetur, nam ea servata non exequetur sententia restitutoria parte condemnata appellante ab ea, nisi constitisset esse omnino appellationem frivolum, ex cap. appellationibus frivolis, de appellat. in 6. quod iudex bonus arbitrabitur secundum juris observationes, & dispositiones: limitabis & tamen legem nostram ut non procedat in casibus descriptis per Avend. cap. 12. prat. num. 29. vers. 1. cum duobus sequentibus libro 1. quas in progressu hujus tituli referam.

Ibi, No se puedan labrar, similes sunt text. in l. 6. & 7. istius tituli. & in l. sed & Celsus ff. de contr. empt. notat Rebuf. l. inter publica, pag. 155. de verborum signific. & hoc nisi populus crevit, & necessaria est agricultura pro frumentis colligendis, nam tunc arari poterunt, ut per Avend. dict. cap. 12. & num. 29. vers. & non omittam cum sequenti, dum tamen secundum eum ibi, interveniat & ad hoc Regis licentia quam tamen facilliter ipse Rex praestabit, si de necessitate & commo constiterit, & quod sine magno pastus incommodo fiat, ut inquit Mexia, in l. de Toledo in 9. fundamento 2. p. num. 54. & 55. & faciunt dicta per Suarez alleg. 15. in fi.

Ibi, Ni enagenar, alienationis verbum generale est, per text. in §. alienationis in auth. de non ali. re. eccle. col. 2. & latissima est ejus significatio, secundum Auchar. conf. 102. contra, col. 1. omnis enim contractus per quem dominium transfertur comprehendit, & sic usufructus, transactio, promissio, obligatio, pignoris datio ubi non est spes luitionis, ut haec & alia prosequitur singulariter Rebuf. in l. Alienationis verbum. 28. ff. de verb. sign. pag. 222. cum sequen. aliquibus.

11 Sed

Azavedo in Recopilacionem. Tom. IV.

Sed cum ex venditione dominium transferri intendatur, & transferendum omnino sit ut effectus venditionis sequatur, & cum eodem alienationis verbo venditio comprehendatur. *l. si. C. de reb. ali. non ali. in d. §. alienationis*, late Fabian. de Monte de *emp. & vend. g. 4. vers. 22.* siue alienatio prohibita fuerit à lege, siue à testatore, ut in *d. l. si. notat Soc. consil. 75. vol. 1.* quomodo in verbo præcedente hoc nostrum, quod commentamus, de venditione fuit facta mentio cum omnis superfluitas evitanda sit, & dicendum est ad majorem claritatem id esse factum, & quia si solum de venditione fieret mentio regulariter non comprehenderetur alii contractus, ex *l. voluntas. C. de fideicom. & Rebus. ubi supra, pag. 226.* ideo post mentionem factam de venditione, fuit verbum generale constitutum, *ni enagenar*, ut omnis alius contractus quilibet is sit, comprehenderetur, si ex eo dominium transferretur, aded, ut & locatio ad decennium, quæ dicitur ad longum tempus censetur etiam prohibita, ex *cap. nonnulli, de rebus Ecclies. non ali. notat Rebus. pag. 224. in prin.* cum licentia tamen Regis ad populi petitionem alienari possunt, & sine licentia ejus nullo modo, quia ipse est administrator þ horum bonorum in vendendo, pignorando, alienando, ut per Paul. Cass. in *l. continuus. §. cum quis. num. 4. ff. de verb. obl. & ibi Bar. num. 5. & Humada, in d. l. §. tit. 26. p. 2. glos. 6. num. 30.* & an in compromisso faciendo super rebus civitatis licentia þ Regis requiratur vide *glos. estonce l. 24. tit. 4. part. 3.* Et an Rex ipse possit alienare populis non petentibus, tradit Humada, in *d. l. §. tit. 26. p. 2. glos. 6. n. 4. cum pluribus sequen.* quæ cum otium habueris videbis.

¶ Ibi, *Para el pro comunal, ut in d. l. 9. tit. 28. p. 3.* continetur & supradictum remanet.

¶ Ibi, *T si algunos han labrado*, non contrariatur *l. 7. & 9. inf. eod. ut ibi dicam.*

IN LEGEM SECUNDAM.

Officiales concilii restituere tenentur, id quod à conciliis ipsis & bonis eorum occupatum & detentum habuerint sub nostra legis pena.

SUMMARIUM.

- 1 Lex hæc specialiter providet contra rectores civitatum bona ipsarum occupantium.
- 2 Ea, quæ communiter omnibus profunt, iis, quæ specialiter quibusdam utilia sunt, præponuntur.

Ibi, *Qualquier alcaide mayor, o regidor*, specialis lex hæc est providens contra officiales conciliorum injuste occupantes þ & detinentes eorum bona, secundum *Avend. in c. 4. pratorum. num. 32. in §. lib. 1. & Mexia, in l. de Toledo, in 1. fundamento 1. part. num. 15. fol. 3.* non tamen ex hoc tollitur, quin & remedio legis Toleti sequentis & ejus instructionis uti non possit civitas

& villa spoliata bonis suis, nam equidem poterit, ne quod in earum favorem est introductum in odium ipsarum reorquetur, contra *l. quod in favorem C. de legibus.* Et cum lex nostra specialiter provideat contra rectores & officiales concilii, non potest argui de superfluitate, sed potius notanda est adversus rectores civitatum, villarum, & vicorum, qui semper intendunt occupare, & appropriare sibi res & bona ad civitatem & villam pertinentia in detrimentum ipsarum civitatum & villarum, cum juxta officium eis commissum debuissent ad commoda publica exclusis suis particularibus attendere, ea enim, þ quæ communiter omnibus profunt, iis, quæ specialiter quibusdam utilia sunt, præponuntur, ut in *authen. res qua. C. com. de leg. cap. ratio nulla, de præben. ubi Dec. num. 2. l. 2. tit. 28. p. 3. Loazes, de marim. regis Anglia, fol. 21. col. 2. num. 1.* nam quæ sunt publica, & ad usum publicum destinata, nemo potest etiam Rex diminuere ex lege nostra & ex sequente, & not. Signorol. de Homod. *conf. 26. col. 7. & Aviles. c. 1. prat. verbo. tierra. num. 2. & vide legem 1. tit. 5. supra isto libro nostre similem.*

¶ Ibi, *T allende de las otras penas contenidas en las leyes desos reynos*, scilicet in lege præcedente, & in l. sequente, quæ est antiquior hæc nostra, ut ex earum subscriptionibus marginalibus patet, & sunt salutifera justæ, & utiles dispositiones si bene observarentur, & exequerentur.

IN LEGEM TERTIAM

Toleti ann. 1480. constitutum.

Forma & ordo habendus & habenda per judices in restitutione terminorum & bonorum occupatorum & jurisdictionum civitatis, villis & populis faciendâ, describitur in lege nostra cum 3. aut 4. sequentibus.

SUMMARIUM.

- 1 Lex hæc an habeat locum in locis ducum comitum & marchionum.
- 2 Dictiones præsertim, vel maxime implicative sunt ejusdem juris sed per majorem.
- 3 Lex nostra an comprehendat Ecclesiam & ecclesiasticas personas.
- 3 Quilibet de populo an possit secundum terminos nostra legis denunciare & petere ut procedatur.
- 5 Prescriptio nunquam currit contra universitatem & civitatem ad petendum bona publica occupata si dominus terra illius contradicit.
- 6 Libellus in remedio nostra legis.
- 7 Domus tiendas y alvandas conciliorum comprehenduntur in dispositione nostra legis.
- 8 Commissio particularis an requiratur ut procedi possit secundum terminos nostra legis.
- 9 Etiam injustus possessor & occupator citandus est.

- 10 Civitas intra terminos sua jurisdictionis habet fundatam intencionem.
- 11 Tiendus non est quis in possessione refragante juris presumptione.
- 12 Adversus spolum presumpsum vel clandestinum habet locum exceptio domini, secus contra verum.
- 13 Contra injuste occupantes & sine titulo republicas lex nostra loquitur, non vero contra titulo possidentes.
- 14 Dominium non probatur per possessionem etiam presumptivam.
- 15 Possessorium remedium non datur ei à quo difficulter recuperari res possit.
- 16 Titulus principaliter demonstrandus per reum contra quem agitur ex remedio nostri tex. est licentia principis.
- 17 Princeps potest donare ex causa publicos terminos & terras civitatum, non vero sine causa.
- 18 Titulus etiam contra remedium nostre legis est possessio immemorialis.
- 19 Possessio immemorialis præbet titulum.
- 20 Platea, excius aut defensa publica an possint tempore immemoriali prescribi, ubi quod nullo modo possunt alienari.
- 21 Declaratur *l. 7. tit. 29. p. 3.*
- 22 Sylva vel defensa manente publica potest acquiri jus venandi.
- 23 Bona publica & terra si rediguntur in usum & commodum particulare civitatis alicujus prescribuntur per 40. annos.
- 24 Adificia facta in plateis & defensis publicis cum populi consensu possunt relinquere donatamen viis publicis non offendant.
- 25 Demolitio factorum in viis publicis potest fieri mandato judicis secularis etiam si fiat ab Ecclesia.
- 26 Dominium in antiquis probatur per indicia. Titulus circa terras zerbidas baldias vocatas quando probetur, numero 27. cum seq.
- 28 Appellatione terra vel agri non venit plantata vel vincata.
- 29 Restitutio datur concilio intra quadriennium post impletam prescriptionem.
- 30 Lex nostra non loquitur quando cura licentia populi adest possessio 40. annorum.
- 31 Quadraginta annorum possessio cum quolibet colorato titulo in terris plantatis & aratis sufficit ut non demoliantur.
- 32 Plantata & edificata si populis restituantur debent in eodem esse conservari.
- 33 Titulus etiam erit ad excusandum quem à restitutione rei occupata ex publico, scilicet, æstimum & allibratio ejus in libro publico.
- 34 Titulus alius consideratus per autorem pro excusandâ pretensione concilii petentis terram aliquam.
- 35 Confusio & limitis multis modis probantur, ubi quod probatio per aspectum est potior.
- 36 Probatio per aspectum oculorum nunquam censetur exclusiva.
- 37 Limitum continuatio debet fieri recta via, & non indirecta.
- 38 In probandis confusibus & in contrariis præ-

bationibus ea qua de antiquiori probat, præfertur.

39 Pascuatio, aratio, liberatio sunt modi significativi possessionis terminorum.

40 Probata antiqua possessio præfertur antecessores juste possedisse & foverere justitiam.

41 Verum dicitur & est id quod presumpive est probatum.

42 Testes deponentes de limitibus solo affixis & in terra natis, vel per montes vel flumina aut rivulos præferuntur.

43 Presumptio naturalis præfertur alii cui-cumque opinioni.

44 Ex contiguitate & vicinitate verisimilitudo capitur.

45 Una scriptura per aliam declaratur.

46 Si dono tibi vel vendo talem fundum talis nominis, solum corpus considerando, etiam si adjiciam, qui est sub talibus limitibus, & tot jugera, si plura jugera post appareant erunt donataris, & emptoris.

47 Demonstrationis causa dicta non disponunt.

48 Casus ubi inquisitio fieri potest contra occupatores terminorum publicorum.

49 Appellatio non admittitur quous agitur remedio nostri tex. etiam iner duo concilia.

50 In casu nostri tex. admittitur probatio de dominio per novas probationes ut evitetur restitutio.

51 Crues an admittuntur in testes in casu nostro tex.

52 Testium repulsa non admittitur in causa summaria.

53 In casu nostri tex. an possint instrumenta contradicere.

54 Pena nostra legis non incurritur ubi non est observata ejus forma.

55 Appellatio in casu nostra legis non perdit effectum devolutivum, sed tantum suspensivum.

56 Restitutio an admittitur in casu nostra legis contra sententiam secundum formam ejus latam.

57 In appellationibus nostra legis an ad cancellariam sit recurrendum vel an ad senatum regium.

Ibi, *Los Procuradores de las ciudades y villas*, quorum procuratorum concursu Curie congregantur, ubi discipendum est de præjudicialibus ac damnis civitatibus, villis, & populis regni obvencientibus ut mediantur, & lex nostra confirmata fuit quædam pragmatica Madriti facta anno 1552. per me relata in meo reportorio de cortes sub. *l. 5. tit. 21. lib. 7.* ut me referens inquit Didac. Perez hic sub *l. 5. tit. 3. lib. 7. ord. pag. 417.* quæ quidem prag. inseritur sub *l. 5. infra. lito tit. & lib.*

¶ Ibi, *De nuestros reynos*, sed an in locis ducum, comitum & marchionum habebit þ locum lex nostra & ejus dispositio & *Avend. d. c. 4. prat. num. 50. vers. sed quæ cum seg. lib. 1. arguit pro & contra dicens quod videtur quod non, ex l. si. in fine, tit. 24. lib. 3. ord. ver. quæ est lex 7. tituli proxime præ-*

cedentis, quæ videtur decidere quoad id, quod est Regiæ coronæ, procedendum esse ad restitutionem occupatorum non extra eam, prout sunt terriæ dominorum quæ non sunt dictæ coronæ, & cui non conveniunt verba neque dispositio l. 4. §. toties. ff. de dam. infec. cum similibus ibi allegatis, hoc tamen non obstante inquit & bene Avend. ibidem contrarium esse tenendum, imo quod lex nostra Toletici habeat locum non solum in terminis Regiæ coronæ, sed & in terminis locorum dominorum hujus regni, & quod ipsi possunt iudicibus suis committere ut procedatur secundum formam nostræ legis, nam lex nostra generalis est, & sic universaliter in toto orbe servanda à dominis inferioribus ut diximus in tit. 1. libro 2. supra sub l. 5. idque & ex lege nostra probatur clarissime, ibi de nostris reynos especialmente de nostra corona Real, nam cum dicat, especialmente, latine, præsertim, vel maxime de cujus natura est, quod implicet idem jus, sed per majorem ut est text. & gl. in l. illud ff. ad l. Aquil. & gl. in l. quod si minor, in §. restituitio. ff. de minor. & per Bart. in extrava. ad reprimendum, verbo, maxime, & sic quod statuitur in locis coronæ Regiæ censetur etiam statutum in locis dominorum inferiorum, quod ibi intelligit verum Avend. in locis dominorum popularis tamen & habentibus temp. secus vero si sunt termini Heremi dominorum, nam de his non loquitur nostra lex Toletici, & tunc in eis ad querelam dominorum ordo judicarius erit servandus, non vero forma nostræ legis, quæ in rebus publicis tantum loquitur, neque obstat supradictis illa lex fin. tit. 14. lib. 3. ord. veter. nam secundum nostram est intelligenda, & quia licet sit transcripta in l. 7. titulo 5. supra isto lib. verba illa finalia de corona regia loquentia non sunt ibidem jam inserta & sic nihil dictis obstat, ex quibus hanc etiam opinionem tenet Mexia in l. de Toledo, in prima partis 1. fundamento. num. 112. cum sequentibus.

¶ Ibi, Se quæxaron, tanta est enim hominum cupiditas, & hæc præsertim temporibus, ut nitantur totis viribus ascendere ad jurisdictiones, honores, possessiones, & bona conciliorum, ut inquit Ferrarum in præf. in forma lib. in act. confes. vers. plenam, & ut iis malis medela adhibeatur, lex nostra de remedio providet, ita ut licet in civilibus regulariter inquisitio non fiat, in hoc tamen casu fieri possit.

¶ Ibi, Tarras personas, an ejus series & tenor comprehendat Ecclesiam & ecclesiasticas personas. Avend. cap. 4. præf. numero 17. in prin. libr. 1. voluit quod non, cum lex nostra contra seculares loquatur, & sit nova dispositio corrigens l. judices. C. de judiciis, & multa alia jura in propositum allegata per Afflictis, in consir. Sicil. lib. 1. rubr. 73. incip. bayulos, & per Hippol. singul. 13. in fine, ita quod cum contra Ecclesiam agitur, admittitur appellatio, & idem videtur tenere Mexia, in l. de Toledo. 1. fundamento part. 2. n. 3. cum seqq. fol. 36. mihi tamen tenendum videtur legem nostram & sequentem & earum tenores comprehendere etiam

Ecclesiam & ecclesiasticas personas occupantes absque jure bona & terras populorum, ita quod possint compelli secundum tenorem nostrorum legum per iudices suos restituere sic occupata, non tamen est eis deneganda appellatio, neque est exequendum ea non obstante contra Ecclesiam ecclesiasticas personas hospitalia & monasteria & ordines militares, etiam si secundum tenorem legis sequentis procedatur, prout ex ea clarissime colligitur, quæ nostræ declaratoria est, nam cum lex nostra sit justa, sancta & favorabilis ac utilis reipublicæ, ita obligat ecclesiasticas personas sicut laicos, debet tamen unusquisque sub suo iudice conveniri secundum quod dictum est, & ex dictis per Doct. Ignatium de Salzedo, in addi. ad præf. Ber. Diaz. c. 55. addit. 1. vers. tamen si clericus, cum aliquibus seq. licet ex lege nostra aliud deur intelligi in locis vero de abbadengo itidem & clarus est locus nostræ legis, secundum Avend. ubi supra n. 33. in fine.

¶ Ibi, Especialmente de nuestra corona Real, ex iis verbis notavi in glo. 2. nostræ legis, quod lex nostra etiam in terris dominorum locum habet.

¶ Ibi, Que quando algun conçejo, sed an idem sit, si ab uno tantum vicino alicujus civitatis, villæ, aut populi id petatur tanquam ab uno de populo, & dicendum est, quod si bona petatur fide, valet quod actum erit, & habebit locum petiti, cum actio sit popularis, de qua in l. cum qui. §. in popularibus. ff. de jurejur. notat Marth. Afflict. in consir. Sicil. rubr. 37. numero 10. quem sic tenendo refert Avend. d. c. 4. præf. numero 31. in prin. lib. 1. ubi ad istud inquit posse induci l. 10. tit. 11. p. 3. & ibi itidem inquit, quod si populus vel universitas vult petere terminos occupatos à Domino, vel ab aliis, & dominus loci prohibeat peti ob id nunquam contra universitatem & currit præscriptio terminorum, & semper potest petere quod usurpatum est ex l. 10. tit. 29. p. 2. & itidem tenet Mexia, in l. de Toledo, in 9. fundamento partis numero 87. ubi 2. numero 88. hoc intelligit procedere, quoties nullum remedium dari possit ad removendum obstaculum istud, secus vero si dari potest, puta quia dominus prohibens est inferior à Rege & recognoscit superiorem, nam tunc debet populus adire Regem & senatum ejus, ut id medeatur, quia ubi potest tolli impedimentum, nihil prodest, ut ibi per Mexiam eum aliquibus numeris sequentibus, & alibi nos diximus, & ita teneo, licet idem Avend. cap. 12. præf. num. 2. libr. 1. velit dicere quod si alius quam universitas petat, tuendus erit in possessione reus, quasi excludat alium agentem, quam universitatem, sed fallitur meo iudicio, nam si unus de populo petat tanquam unus de populo, nomine universitatis petat, & per consequens militat ratio & dispositio nostri text. & quia possessio non datur in occupatore, cui jus restituitur cap. ad decimas, de restit. spol. in 6. & ex traditis per Cov. in præf. c. 17. numero 6. Et qualiter formabitur libellus in remedio nostri text. tradit Aviles. d. c. 6. præf. gl. 1. de Toledo fol. 119.

numero 6. scilicet, compareo & coram vobis, & conqueror de Titio & dico quod cum civitas hæc vel villa aut populus (pro quo agitur) possederit & possidet talem terminum, dictus Titius turbat dictam civitatem, villam vel populum in possessione sua, quare peto utque ad tales terminos & fines dictæ civitati, villæ vel populo adjudicari, & tales debere esse confines & terminos declarari, & super talibus finibus silentium dicto Titio imponi, quem tamen libellum ego intelligerem, quoties termini occupantur per aliquem, sed si certa pars terræ petita sub confinibus civitatis vel villæ ab ea ab antiquo possessis posita petatur, tunc melius meo iudicio ordinabis libellum dicendo: coram vobis compareo & conqueror de Titio, & dico quod cum talis civitas, vel populus habeat suos terminos distinctos & divisos per sua confinia & limites, intra eos dictus Titius habet injuste & contra jus occupatam talem partem terre in tali parte & sub talibus confinibus & limitibus turbans dictam civitatem, vel populum in sua possessione, quam de jure fundatam habet in tota sua jurisdictione, termino & territorio, quare peto breviter, & summarie secundum formam, ordinem & terminos legis de Toledo Titium ipsum excludi à turbatione dicta, & civitatem, villam, vel populum in sua possessione defendi, & si de aliqua decedit possessione restitui, & in pristinum statum reduci & reponi turbatorem ipsum vel spoliatorem sub gravibus compescendo penis, ne deinceps contrarium attente, & quod suis expensis si aliquid ibidem edificatum habuerit demoliat, super quibus omnibus & singulis & annexis & dependentibus peto mihi jus & justitiam ministrari omni meliori modo, & expensas peto & protestor, & juro, &c. & peto quod procedatur secundum formam & ordinem nostræ legis & ejus terminis assignatis & observatis. Et hic mihi videtur congruentior libellandi modus in materia nostræ legis, ex qua, si bene inspiciatur, colligitur clare.

¶ Ibi, T otras cosas pertenecientes al tal conçejo, & infra in hac columna dum dicitur, o otra qualquier cosa comun que ocupe, per hæc verba etiam comprehenduntur domus, & ciendas & albondigas de concejos, & alia descripta in l. 1. tit. 5. supra isto lib. quam ad hoc sic tenendo allegavit Avend. dicit. c. 4. præf. numero 32. versic. item remedium lib. 1. & Mexia in l. nostra de Toledo, in 1. fundamento partis 1. n. 15. fol. 3.

¶ Ibi, El pelsquisidor que sobre ello por nos spere dado, & sic particularis commissio & requiritur ut executio nostræ legis locum habeat, nam si absque commissione hac processum fuerit, non habebit locum executio sententia parte condemnata appellante, nam cum lex nostra sit nova, & novi juris introductiva, ita ut non obstante appellatione executio sententia sit facienda, si secundum legis nostræ formam processum fuerit, quæ substantialis forma est, & omnino servanda sub nullitatis pena, ut tenet Mexia, ubi supra

pra. in 12. fundamento partis 2. num. 1. cum sequentibus, merito quod omnia ad eadem proposita requirantur in progressu litis & sic quod commissio specialis requiratur Regis, vel ejus supremi senatus, ut videtur voluisse Avend. dicit. cap. 4. præf. num. 31. versic. tamen in civitatibus, ubi numero 32. in principio, inquit, facillime debere Regem concedere iudices ad inquirendum super terminis iis, ex l. 5. tit. 17. partita 3. maxime contra facientes defensas, aut prata, quæ vulgo, prados acotados, vocantur, de quibus in l. 13. infra eodem ubi aliqua dicemus. His tamen non obstantibus contrarium mihi tenendum videtur, imò quod specialis commissio non requiratur, sed quod corrector talis civitatis aut villæ poterit procedere secundum terminos nostræ legis, & sic procedendo ejus remedium locum habebit, ut colligitur ex lege nostra, ibi que el corregidor o otro juer. &c.

¶ Ibi, Llame a la otra parte, nam etiam de tenor & occupator & injustus citandus & vocandus est, ut late diximus in l. 2. titulo 13. num. 3. cum sequentibus pluribus, supra lib. 4.

¶ Ibi, Treynra dias, per legem sequentem septuaginta constituuntur.

¶ Ibi, T muestre el titulo y derecho que tiene, nam cum civitas & villa possidens terminos sub certis limitibus & intra illos censetur de jure habere fundatam suam intentionem tam quoad & dominium quam quoad possessionem, ut inquit Avend. cap. 12. præf. numero 3. lib. 1. & in capit. 4. versic. confitio, cum sequentibus lib. 1. & iterum ibi. num. 5. vers. patet. & diximus in l. 1. tit. 15. n. 58. cum aliquibus sequentibus lib. 4. supra, nimirum si, ut ubi dixi Avend. cogatur occupator terrarum intra terminos illos existentium demonstrare titulum, ut inquit lex nostra, neque quis est tuendus in possessione & refragante juris præsumptione, secundum Covar. in præf. c. 17. n. 6. versic. undecimo, cum sequentibus. & Avend. c. 4. præf. n. 7. versic. si vero regio lib. 1. & faciunt dicta per nos in l. 2. tit. 1. lib. 4. supra, & per Mexiam, in l. de Toledo. 9. fundamento partis 2. n. 15. 16. & 17. fol. 82. Sed cum hic agatur de remedio restitutorio, & sic spoliationis, quomodo admittitur exceptio tituli, cum in remedio restitutorio solet dici non habere locum regulam illam, frustra petitis quod statim restituatur es, sed omnino sit facienda restitutio spoliatae possessionis non obstante exceptione domini, & dicendum est ideo id esse vel quia lex nostra loquitur in spolio præsumpto vel clandestino sine violentia per occupationem terrarum facta, in quo admittitur probatio domini in continenti & facta, ex l. 27. tit. 2. part. 3. & in l. 5. tit. 10. ead. part. quod non est in spolio facto per violentiam in quo non auditur volens docere de titulo etiam incontinenti in odium violentiæ, ex regula spoliatus est ante omniam restituendus, ut. c. in literis, de rest. spol. & in l. si quis ad se fundum. C. ad l. Julii de vi. & probatur ex l. si. tit. 10. p. 7. & ideo nimirum si lex nostra titulum admittat etiam probandum per testes noviter receptos & examinatos intra terminum nostræ legis, quod

non est in spolio cum violentia facto, in quo exceptio domini non admittitur nisi statim constet de dominio ex titulo, vel probatione probata inter easdem partes, ut diximus latissime in l. 2. tit. 13. num. 73. cum sequen. pluribus libr. 4. supra & ita hanc rationem ad nostram legem assignat & considerat Avend. d. c. 4. par. n. 12. ubi n. 10. & 11. inquit legem nostram in dicto spolio presumpso loqui, non vero si cum violentia, & Mexia, in l. de Toledo. in 9. fundamento partis. 2. num. 19. & 21. fol. 83. vel quia ex consuetudine & sic à fortiori ex legali dispositione, ut hic, induci potest, quod simul de possessorio & petitorio agatur, ut not. Anton. de But. in c. si. in fine, de ordine cogn. & expresse Avend. d. numero 12. vers. etiam potest cum sequen. & ideo iuste lex nostra admittit probationem tituli, si iusta enim causa ostenditur, quare concilium non possideat, sed reus conventus, etiam si allegetur presumpsum spoliium, non fit restitutor, ut not. Innoc. in c. cum ad sedem de restit. spoliar. Afflictis decis. Neap. 392. numero 17. & sic contra iniuste & indebite occupantes nostra lex loquitur, non vero contra possidentes cum titulo, secundum Mexiam ubi supra in 1. fundamento 2. par. numero 1. fol. 35. & latius in 2. fundamento ejusdem 2. par. numero 1. & sequen. ad hoc ponderando verba nostre legis, ibi: *injusto devidamente*, & bene: debet tamen à reo convento probari titulus vel jus certum ex tex. nostro in iis verbis, *manesre el titulo o derecho que tiene*, & sic jus proprietatis, non vero antiquioris possessionis, eo quod in hoc casu non sufficit probare possessionem ad probandum dominium, quod quidem etiam presumpive non probatur per eam, ut not. Bar. in l. si duo, in fine. ff. ut posside. & Avend. in d. c. 4. numero 8. in prin. & iterum ibidem. numero 13. ad finem, eo quod confito quod res occupata erit intra confinia talis civitatis vel villæ probata est ejus intentio tam quoad dominium quam quoad possessionem, & sic resistit jus possessioni contrarie ab occupatore allegata, & per consequens nihil prodest, neque quoad dominium inducit probationem, & consequenter reus conventus debet ostendere titulum & jus certum, ut inquit Avend. d. numero 13. in fine, & Mexia, ubi supra in dicto fund. 9. partis 2. numero 20. fol. 83. Aliam rationem quare lex nostra admittit tituli probationem reddere poteris, scilicet, quia cum civitas sit persona potens & à qua, facta ei restitutione, difficulter res restituta recuperari possit, ideo denegatur ei possessionis restitutio, nisi in defectum probationis tituli à reo convento demonstrati, ut regulare est, in hoc casu, in quo & denegatur possessio, ut colligitur ex Abb. consil. 55. & aliis relatis per Avend. dicit. numero 14. & diximus in l. 3. numero 65. tit. 13. lib. 4. supra. Sed est necessarium videre in casu & remedio nostre legis, quem titulum tenebitur demonstrare reus conventus ad excludendam civitatem, villam, aut populam à possessionis petitione restitutorie, ex remedio nostre legis intentata, & quia hic est principalior nostre legis punctus cum late declarandum judicavi. Et in primis principaliorum titulum reperit, licentiam Principis datam civitati ut huic reo 16 convento daretur terra illa super qua lis mota est, hæc enim licentia est verus titulus, ex l. 11. infra isto tit. & libr. Rex enim est legitimus administrator rerum civitatum & villarum ac populorum & bonorum eorum, & ad eum super iis est recurrendum. Et ante assignationem terminorum potest illas, cui voluerit donare, post assignationem vero non liceret nisi ex populi consensu & adhuc non nisi ex causa publica id Rex faceret, ut utrumque membrum persequitur Avend. in dicit. cap. 12. numero 19. & 20. Rex enim ipse nisi ex causa & cum maxima moderatione & causa cognitione id facere non solet, ut experientia compertum habemus, maxime ille temporibus in quibus magna necessitates populis contingunt ex militum congregationibus; & missionibus in has partes, ubi pro eorum sustentatione & expensis, magna consumperunt bona, pro quibus damnis reparandis necesse eis fuit imponere censum, & alienare aliqua ex publicis, & id neque rex concedebat, nec alienari volebat, nisi adhibita cause cognitione necessitatum illarum, & expensarum factarum, & quod non habebant populi alia bona, ex quibus id satis fieri ac solvi posset, & alia, que in ipsa schedula Regia jubebantur probari, quorum informatio cum ipsa originali schedula Regi remittebatur & camera sue, & ab inde cum maxima deliberatione providebatur id, quod iustum erat, & necessarium pro illorum necessitatum reparatione & satisfactione, & titulus ob hæc datus à rege, datus censebatur ad petitionem populorum, & hic est verus titulus pro defensione habitorum à populo illo. Secundus vero titulus erit, possessio immemorialis, probando, quod reus conventus & antecessores sui possideret & possederunt rem illam per tantum tempus, cujus in contrarium non est memoria articulando immemoriam ipsam, & probando eam juxta juris formam, sufficeret: probans enim eam, probat se esse verum Dominum & possessorem, ut in cap. super quibusdam §. 1. de verb. signif. l. 1. §. denique, de aqua plu. arcen. per glof. l. 1. de serv. & aqua, ut per Fel. & Ripam. relatos per Avend. sic tenentem in dicit. cap. 13. par. num. 5. libr. 1. & de hac immemoriali tradit plura Covar. in Regul. possess. 2. par. §. 3. num. 6. & 7. de regul. jur. in sexto, & nos alibi diximus. Quod aded verum est, quod secundum Avend. dicit. cap. 12. num. 6. non solum procedit quoad terminos zerbidos, vulgo Baldios, sed etiam intra illud, quod dicitur, Plaza Exido o Dehesa, nam licet ista sint impræscriptibilia, ex l. 7. tit. 29. part. 3. & ex l. viam publicam. ff. de via publ. neque in talibus possit constitui servitus perpetua, ex l. 13. tit. 31. part. 3. & sic non possint pro censu obligari, sed neque pro censu universitatis vendi, secundum Alex. in l. commodis. ff. de re jud. & præsumitur publicum, omne quod est intra limites illos, secundum Bal. in Rub. C. de contrah. emptio. factum per Socin. consil. 227. col. 1. Tamen hæc præsump-

presumptio excluditur per probationem possessionis immemorialis & privata esse presumitur & non publica terra illa petita, cessaret tamen hæc presumptio ex tali immemoriali causata si quoquo modo constasset terram illam fuisse publicam, ex l. si arbiter, & ibi glof. ff. de probatio. notat Fel. alios allegans in c. sicut olim. de re jud. & sic cum de certa parte agitur, non vero de tota platea, vel defensa aut exitu prescriptio immemorialis procedit, secundum Avend. dicit. num. 6. ubi num. 7. & 8. respondet legibus contrariis ut non obstant huic ampliationi. Ego tamen in l. 1. num. 64. tit. 15. lib. 4. supra, tenui & nunc etiam teneo contrarium, ut verius, imo quod etiam in parte plateæ exitus, aut defensæ publicæ non procedat prescriptio immemorialis quoad proprietatem, quoad quam impræscriptibilia sunt, licet quo ad usum & servitutum pasculandi, bibendi & similibus bene procederet hæc immemorialis prescriptio. Et cum quoad proprietatem non procedat ulla prescriptio, & pars exitus defensæ aut plateæ sit in ipsis exitu platea vel defensæ inclusa, nulla ratione effici potest quin illa pars sit publica, cum alie partes & publicæ sint, id enim indicandum est de parte quod de toto, & accessorium naturam sequitur principalis, quod si totam plateam exitum vel defensam impræscriptibilia esse fatetur Avend. cur & non partem sub toto & in toto illo comprehendam non reddemus etiam impræscriptibilem, & sic ampliatio hæc Avend. quoad exitum, plateam & defensam non placet, nisi tantum quoad usum pasculandi vel bibendi & similibus, non vero quoad proprietatem & sic consulum cum aliis in quodam colmenario posito ab immemoriali tempore in quadam defensæ publicæ boyal, vel quando defensa, exitus & platea non redeunt ex tali prescriptio in potestatem privatorum, sed manet semper publica, ut est videre in defensæ, que est communis duabus civitatibus, universitatibus vel populis, nam per prohibitionem unius universitatis contra homines illius alterius universitatis acquiritur jus, ut illa defensæ, que erat communis, remaneat apud unam ex illis universitatibus publica, & in usum publicum tantummodo altera universitate à communione & jure ejus exclusa, ut per plures allegationes concludit Jacobus in sua præctica, titulo de serv. peco. & voluit glo. l. 7. tit. 29. part. 3. & Avend. eos allegans in dicit. cap. 12. num. 9. & in dicto Colmenario, sic ego concludi, & alii adhaerunt huic meo consilio, scilicet, quod Colmenariis terra illius publica remaneret, ut omnes illius partu ut possent, nec prohiberi per Dominum colmenarii, prout volebat & pretendebat, & sic usum, non vero proprietatem prescriberet, & secundum hæc dicta l. 7. tit. 29. part. 3. est declaranda, procedatque quoties nititur per prescriptionem bona talia, que sunt publica, facere particularia & privata, sed si semper publica manent, lex illa hoc non vetat, ut optime probat Avend. in eo. cap. 12. numero 9. & 10. ubi numero 11. ex supra dictis infert, quod manente sylvæ vel defensæ publica potest acquiri prescriptio jus vendendi in illa per certos homines alii exclusis, & jus pasculandi, & hoc est quod diximus supra nos tenuisse in dicit. l. 1. numero 64. tit. 15. lib. 4. supra, quod jus pasculandi, bibendi vel pasculandi potest hæc prescriptio immemoriali acquiri in defensæ, platea aut exitu publicis, non tamen proprietatis, & secundum hæc etiam est intelligendum id quod inquit Avend. dicit. c. 12. num. 11. versic. Quarta conclusio cum numero 12. Item etiam notandum est in declarationem supradictorum; quod si id quod est occupatum, per aliquem particularem ad petitionem civitatis, villæ, vel populi restituitur civitati ipsi, villæ vel populo, & ipsamet populus retinet hujusmodi bona non in forma platearum exitus, via aut defensæ publicæ, sed retinet sibi illa ædificia, plantas, aut arbores ibi constituta per privatum illum occupatorem & restitutum, & utitur populus eidem velur bonis ipsius particularibus, & non in usu communis facultatis, in hujusmodi casu, quia rediguntur ad bona communia in redditum solius universitatis, & non in usum omnium, tunc si quis hujusmodi bona sic redacta possederit per spatium quadraginta & 23 annorum prescribet ea, ut in l. 7. tit. 29. part. 3. ibi, *Tello es por que muguer sean de todos comunamente, no usan comunamente dellas todos*, mutant enim talia bona naturam primævam mutato usu possessionis, ut in l. 23. tit. 3. part. 3. ibi, *Deven usar dellas ansí como de las otras rentas comunales que ovieren*, si ergo sic uti eis debent, prescribi poterunt, cum cesset prima causa ob quam impræscriptibilia reddebantur, & sic debet cessare effectus, ex cap. cum cessante, de appellat. & ex notatis per Doct. in l. maritum. ff. solut. matrim. ex quo infert idem Avend. dicit. cap. 12. numero 16. versic. & ex hoc infertur, lib. 1. quod si defensæ, que debet esse in usu pasculandi tantum pro bestiiis agriculturæ & non non pro aliis, quam defensam vulgus vocat, *Dehesa boyal*, si talis defensæ mutatur ab universitate & aratur ut fructificet frumenta & hordea in redditum populi ad solvenda vectigalia Regia, puta servitia & similia (ut nunc sit, *Para pagar lo delos ocho millones*.) vel forte quotannis venditur herba ad dicta onera solvenda, tali casu lapsò decennio quo consuetudo hæc & populi voluntas hoc approbantis colligitur, dicta defensæ, que jam non est in commodo publico & usu communi, poterit sicut alia bona, que sunt in redditu universitatis prescribi spatio quadraginta annorum, ut ex ratione dicit. l. 7. tit. 29. part. 3. inquit Avend. ubi supra, colligi, quod ut firmum non refero, obstat enim & nimis huic illationi *De la dehesa boyal*, prohibito l. 12. infra isto tit. & lib. Item intellige supradicta quod ædificia facta in viis, plateis & defensis publicis populo restitutus possint populo volente facta remanere, quoties non nocent viis publicis & plateis & partui communi, nam tunc volentibus & consentientibus singularim omnibus in publico concilio non sunt demolienda ex l. dicit. 25. tit. 32. part. 3. secus verò si impediunt cursum publicum & partum, vel aliter offendant,

ostendant, nam tunc iudex populi poterit ea diruere non obstante consensu concilii, nec sunt tunc retinenda ut inde populus commodum, vel redditum percipiat, ut deducitur ex l. 7. infra isto tit. & lib. ibi, *Pero en quanto toca a los poyos, y aximezes, &c.* quae sic est intelligenda ne oblit legi 9. huiusmodi tituli & libri aedificia non esse demolenda disponenti, ut & ibi dicemus, & ita inquit Avend. *dist. cap. 12. numero 17. & 18.* ubi asserit, quod hac demolitio poterit fieri per iudicem & seculari aedificium factum sit ab Ecclesia, ut per eundem Avend. c. 19. *prag. numero 30. cod. lib. & Menochium, de reimen. possess. remed. 3. numero 489.* Et notandum est pro hac secunda forma probandi, quod si de antiquis agatur per indicia & probatur dominium & per famam publicam & possessionem, ut optime per Beronum, in *questione familiarum. 65. numero 6. cum sequent.* Tertio modo probatur titulus circa terras Zerbidas & Baldias vulgo dictas, de quibus noster est sermo, quando cum populi licentia datur aliqua pars terrae huius alicui, ut ibidem seminet hordeum, avenam, vel aliud genus leguminum, vel ut ibi plantet arbores, vel ut aedificium faciat ad populi ornatum, & eam sic isto titulo possederit spatium 20. annorum seminando & arando, vel plantando arbores, vel aedificando: nam licet sit prohibitum administratoribus civitatum & aliis regulariter terras has dare vicinis, ex l. 11. infra isto tit. & lib. notat Avend. *dist. cap. 12. numero 21. & 22.* Tamen si dantur per populum & concilium ejus ad plantationem, seminacionem vel aedificacionem, licet licentia sola esset inutilis, tamen si cum ea probatur possessio illa 20. annorum & quod plantatum est, aratum, vel aedificatum & factum id ad quod fuit concessa talis terra, valet utique, & tuendus est in possessione possessor hic imposito sibi solario & censu, ex l. 9. infra isto tit. & lib. quam sic semel feci praticari, & tenet per eam Avend. *dist. cap. 12. numero 24. versic. item dictum cap. cum sequentib.* nam appellatione terrae vel agri non venit plantata, vel vineata & ut in l. nulla, & ibi per Bal. & Apostil. C. de acquir. possess. secundum Avend. d. cap. 12. numero 22. & 23. ubi in versic. quod intelligerem, hoc intelligit adeo esse verum, quod etiam si vellent possessores arbores dirumpere & tollere, & aedificia destrucere, non possent, nisi essent, ut diximus, aedificia & plantaciones populo nociva, & ornatui ejus, nam tunc essent diruenda ex dicta l. 7. infra, cod. & prosequitur ipse Avend. ibidem numero 27. versic. si vero cum sequentib. ubi idem inquit si adesset titulus hereditarius, puta quia possessor talis terrae eam habuit a majoribus suis titulo hereditario vel dotali, ut ibi per eundem Avend. numero 29. vel alio particulari vel universali cum possessione 40. annorum & aedificatam, vel aratam & cultivatam secundum terrae illius qualitate, & sequitur Mexia, in l. de Toledo in 9. fundamento part. 2. numero 42. fol. 86. datur tamen concilio restitutio intra quadriennium & post impletam praescriptionem, secundum Suarez, *allegacione 15. allegatum*

ad hoc per Avend. in *dist. numero 27. versic. si tamen*, ubi in versic. sequente, addit ad Suarez de plantatis solum loquentem, ut idem sit de aratis, vel ad culturam appropriatis, prout sunt terrae dote, *Para alcaxales licet secundum eam ibi in cod. numero 27. versic. in plantatis*, datur quid plus in plantatis quam in aratis, scilicet, quod post factam plantationem si terrae sunt habitae a consilio perpetuo durabunt apud possessores, etiam si possederint minori tempore 40. annorum, & istud operatur licentia populi & bona fides causata ex titulo illo imposito eis solario, sive censu ex *dist. l. 9. infra cod.* nam si ultra quadraginta annos dicta bona fide fuerunt possessa in tali causa liberè & sine ullo solario praescriberentur, nam dicta l. 9. infra cod. non loquitur quando cum licentia & concilii adesset possessio major 40. annorum. In terris vero aratis, de quibus lex illa 9. non meminit, vel in plantatis habitis tamen alio titulo quam Regis vel concilii quadraginta annorum spatium & cum titulo dotis vel hereditario requirentur ut possessor tueatur in possessione imposito sibi censu ex *dist. l. 9. si probet eas arasse temporibus congruentibus*, ut voluit Avend. *dist. cap. 12. numero 27. versic. quando vero, & in versic. in plantatis.* Imo & plantata si ad populum revertantur eique restituuntur ex aliqua causa, debent, ut dictum remanet, conservari & in eisdem plantis & aedificiis, secundum legem 7. infra cod. & secundum hanc est declaranda lex 1. supra isto tit. disponens quod omnia plantata vel aedificata in publicis terris & partibus demoliantur, nam non procedit in iis, quae per spatium quadraginta annorum cum quolibet titulo possessae sunt, vel spatium viginti annorum cum licentia Regis vel concilii plantatae sunt, aedificata, vel cultivata, nam non auferuntur a possessoribus, sed imponitur census, secundum quod in *dist. l. 9. infra co.* disponitur, nisi aedificia essent multum nociva, tunc enim diruantur, ex *dist. l. 7. infra cod.* & sic declaratur dictam legem Avend. d. cap. 12. *prat. numero 29. in princ. lib. 1. & Humada, in l. 5. tit. 26. part. 2. glos. 6. num. 10. cum sequent.* Quae notabis, quia non sic reperies congetta & declarata. Alius & quartus titulus vel quintus possit esse ut possessor in possessione tueatur, scilicet, quoties res quae petitur, fuit in extimo publico & postea & allibrata tanquam illius a quo petitur, nam quoad ipsum populum agentem alio non petente probatur dominium terrarum ex extimo illo secundum Paul. in l. si pater. C. de Altit. *emp. notat Soc. consil. 90. col. 4. vol. 1. & Avend. dist. c. 12. numero 9. versic. item ultra*, ubi in versic. alios, allegat l. 10. tit. 14. part. 3. alios modos assignantem, quibus titulus iste probari possit. Ultra quos ego considero alium probandi modum titulum hunc, scilicet ut possessor excusetur a petitione concilii, scilicet probando, quod res illa existit extra limites & territoria populi illius, vel quod populus ille petens non habet fines & terminos limitatos & confinibus distinctos, nam hoc probato, obtrinet utique possessor hic conventus & excluderetur concilium a pe-

à petitis, ed quod lex nostra solum loquitur & procedit, quoties populus habet terminos distinctos, & facta est assignatio terminorum illius loci ab antiquo, idque debet concilium probare ut obtineat, ut jam in hac diximus lege, & tenet Mexia, in l. de Toledo, *dist. 9. fundamento, 2. part. numero 2. cum sequentib.* aliter enim dicerentur *Tierras Realengas.* ut inquit Avend. in cap. 4. *prat. numero 5. versic. patet ergo, lib. 1. & Humada, in dist. l. 5. tit. 26. part. 2. glos. 6. numero 15.* Probanturque limites & confinia & multis modis, & decem modos concludentes probationem terminorum, notat Guido Papae, *decis. 193. & octo describit Casian. in Conf. Burg. Ruric. 1. §. 1. glos. Ou territorio. verbo, Multa. & Avend. dist. cap. 4. numero 19. & Aviles, cap. 6. prat. glos. La ley de Toledo, num. 14. cum sequentib. & Mexia ubi supra. numero 2. cum sequentib. & Mascard. de probatio. tom. 1. concl. 393. cum 9. sequent. & in probationibus confinum & terminorum probatio per aspectum est potior, ex text. in l. si irruptio. §. ad officium. ff. fin. regum. l. 4. tit. 14. part. 3. l. fin. tit. 15. part. 6. notat Avend. in *dist. cap. 4. num. 19. versic. ideo lib. 1. Hippolyt. in pract. §. secunda. numero 23. cum plurib. sequent. & Mexia, ubi supra.* nunquamque probatio haec per aspectum & oculorum censetur excludi, secundum Jaf. in l. cam. §. in popularibus. num. 6. ff. de jur. jur. & requisita ut jure fiat hac oculorum inspectio, sive per iudicem causae, sive per commissarium ejus, vide per Rebus. in 3. tom. *conf. Franc. tit. de dilatio. art. 2. glos. 2. num. 21. cum seq. & continuatio limitum atento jure communi & omnia provinciae consuetudine debet fieri recta via & non indirecta, ut in l. adeo. §. in sola. ff. de acquir. rer. domin. cum quo concordat l. 27. tit. 28. part. 3. not. Soc. *conf. 181. col. 3. vol. 1. Avend. d. numero 19. versic. & continuatio, & Mexia, ubi supra. numero 6. & in conflictu probationum se invicem contrariantium, prout quotidie contrariantur, & in finalibus questionibus antiquior probatio tam testium, quam instrumentorum debet & prevalere, secundum Alber. in l. in finalibus ff. fini. reg. & Avend. d. numero 19. versic. & ob id, & glos. Mojones. l. si. tit. 15. p. 6. standum est enim veritati, ut l. 2. C. fini. regum. in Authen. de admin. offic. in si. heredes palam. §. sed si notam. ff. de restam. quae jura ad hoc allegat Dynus, in cap. inspicimus, de regul. jur. in 6. Mantica de consuet. ult. volum. lib. 6. tit. 13. numero 3. & Mascard. tom. 3. de prob. concl. 1409. vicinias. & prius in 1. tom. *conclus. 271. Castrum*, sicut & una scriptura per aliam declaratur, & unum privilegium & per aliud, ut haec & alia per Jaf. in l. triticum. numero 6. ff. de verb. oblig. fol. 127. quae & alia multa in facti contingencia in quadam oculorum inspectione ab uno ex auditoribus Pinciane cancellariae facta allegavi, quae longum esset hic referre, & alius itidem praesumptionibus justificari potest, per conjecturas enim limites probantur, ut per Mascard. *dist. tom. 1. concl. 393. cum 5. sequentib.* Quem post supradicta vidi***

ut not. in c. veniens, de verb. signif. & quod constat praesumptivè satis dicitur apparere, secundum Abb. in c. Scribam, de praesump. Bald. in l. si. ff. de her. instit. *Allicid. decis. 13. numero 24. & verum dicitur & est, quod praesumptivè est probatum & aequè ac si verè probaretur, secundum Tiraq. in l. si unquam, verbo. Donacione largius n. 158. cum seq. pag. 238. & sic antiqui limites praesertuntur, ut per Franc. Marcum. *decis. Delphin. 216.* Itidemque testes deponentes de limitibus solo affixis & in terra natis, vel per montes, vel flumina & aut rivulos distinctis praesertuntur testibus de limitibus diversis deponentibus, qui solum sunt positi supra terram, vel in arboribus & positus per manus hominum, ii enim mutabiles sunt, appositus verò à natura immutabiles ut flumina, & aeterni ut montes, & in eis quod cum fuit verum, & hodie etiam est verum. l. qui bona §. si quis stipulaturus. ff. de damno infect. notat Bald. in *dist. l. in finalibus ff. fini. regum.* & ubi duae concurrunt rationes & praesumptiones, naturalis praesertur accidentalibus. l. cum qui probabilem. C. de episcopis & cler. & ibi Bald. inquit, quod praesumptio & naturalis praevalet alteri cuiuscumque opinioni, & tenet Craver. *consil. 250. numero 2. volum. 1.* & quia limites ut tales sint, debent esse erecti & terrae affixi. l. 1. §. qui in rebus. ff. de falsis. l. qui tabulas. in princ. ff. de furtis, & debent ire recta via non vero indirecta & tortuosa, ut l. adeo. §. in sola. ff. de acquir. rer. domin. Item & praesertuntur testes de limitibus deponentes in favorem rei ad excludendum delictum reo impositum ex occupatione limitum, & eorum functione, praesertur enim praesumptio exclusiva delicti, secundum Roma. *conf. 68. ex Bart. Doctrina, in l. non solum. §. sed ut probati. ff. de novi. ope. nunt.* quam sequitur totus mundus, secundum Jaf. ibi, sequitur Gramm. *decis. 18. numero 2.* ed quod praesumptio est potentior, quae benignior, ex Bart. in l. si pupillo. ff. ad l. Falcid. Jaf. in l. nominatum. numero si. ff. de lib. & posth. Alciat. l. 2. in princ. numero 34. ff. de verb. oblig. praemaxime si terrae convicinae itidem limitantur per eosdem limites, quibus terra de qua est questio, nam ex contiguitate & vicinitate & verisimilitudo capitur & colligitur, ex text. 44 in l. si servus plurium. §. fin. de legat. 1. l. heredes palam. §. sed si notam. ff. de restam. quae jura ad hoc allegat Dynus, in cap. inspicimus, de regul. jur. in 6. Mantica de consuet. ult. volum. lib. 6. tit. 13. numero 3. & Mascard. tom. 3. de prob. concl. 1409. vicinias. & prius in 1. tom. *conclus. 271. Castrum*, sicut & una scriptura per aliam declaratur, & unum privilegium & per aliud, ut haec & alia per Jaf. in l. triticum. numero 6. ff. de verb. oblig. fol. 127. quae & alia multa in facti contingencia in quadam oculorum inspectione ab uno ex auditoribus Pinciane cancellariae facta allegavi, quae longum esset hic referre, & alius itidem praesumptionibus justificari potest, per conjecturas enim limites probantur, ut per Mascard. *dist. tom. 1. concl. 393. cum 5. sequentib.* Quem post supradicta vidi*

urum tamen in proposito volo te scire tanquam singulare, scilicet, quod si dono tibi vel vendo talem fundum talis nominis, solum fundi illius corpus considerando, etiam si adiciam, qui est sub talibus limitibus et jugerum, si post appareat alia plura jugera continere, erunt donatarii et emptoris, ex tex. in l. si venditor habens, in princ. et in princ. et in versic. sin minus. ff. de actio. empr. ubi si vendo tibi servum cum peculio, quod peculium est decem aureorum, si peculium est majus, erit emptoris, sin minus debet suppleri usque ad illa decem, et ratio est quoniam tunc solum corpus consideratur, et illa decem vel limites et jugera causa demonstrationis adiciuntur, et apponuntur, et ea quae demonstrationis causa et dicuntur non disponunt, ex l. iis verbis. C. de testa. milit. et cum non disponant, non obligant, et sic augmentum est emptoris, vel donatarii, prout in specie consulit Oldrad. consil. 197. coramuniter approbatus secundum relatos per Burgos de Paz, consil. 25. numero. 22. et in l. 3. Tanvi, numero 268. et 269. et Socin. Jun. consil. 42. numero 4. vol. 2. et Ant. Gom. tom. 2. cap. 2. numero 16. Afflict. decisio. 68. numero 3. et ibi Addit. ubi declaratur quando dicitur inceptum a corpore, late per Pinel. in l. 2. C. de refo. vend. 3. part. c. 2. numero 3. cum plurib. sequent. et illam Oldradi doctrinam sequitur Dec. consil. 347. et Soc. consil. lib. 3. ubi optime infert ad plura, et Tyber. Dec. Resp. 44. per totum lib. 1. declarat et exornat. et Alex. consil. 8. lib. 4. neque obstant doctrinae adductae per Bart. Socin. consil. 98. volum. 1. quoniam ut ibi ipse attestatur in facto illius consilii alia diversa et urgentia intervenerunt ad contrarium consulendum, quae in transitu retuli ut cum casus eveniret, scias partem tuam defendere ex dictis Doctor. veriora colligendo.

Ibi, O omnia qualiter cosa, et sic etiam pro officii conciliorum et jurisdictionibus et similibus locum habebit, prout jam dictum remanet.

Ibi, Perquisita simpliciter, et de plano, hic est unus casus ubi in civibus potest fieri inquisitio contra occupatores terminorum publicorum, et quem et alios refert Aviles. c. 3. prat. glos. Ley. numero 5. cum sequentib. fol. 119. et quod fiat simpliciter et de plano est maximus effectus, ut constat ex dictis per Doct. in Clem. sape, de verb. signif. et per Marant. in prat. 4. p. dist. 9. numero 12. et per nos in l. 10. num. 125. cum sequ. aliquib. tit. 17. lib. 4. supra. quorum duos effectus describit Avend. dist. cap. 4. prat. num. 16. lib. 1. scilicet ut non admittatur testium repulsa in causa nostri text. ut infra in glos. Ni tacha de testigos, dicemus. Item quod etiam inter duo concilia agatur remedio nostri text. non admittitur appellatio et in isto possessorio, et ob id non procedit practica Marante. in tit. de appellat. num. 301. postea, ut advertit Avend. ibidem. d. num. 16.

Ibi, O testigos, et sic novis testibus probari poterit. Sed an et ex parte occupatoris

novis testibus probari poterit dominium in iudicio tunc restitutorio, ut impediatur restitutio petita ex remedio nostri text. et crederem quod sic, et quod est hic specialis dispositio in hoc, ita ut licet de iure civili in remedio recuperanda possessionis (secundum aliquorum opinionem) admittatur exceptio defectus dominii et proprietatis, hoc tamen verum est et procedit, dum tamen non ex novis probationibus id probatur, sed ex probatione probata antea inter easdem partes in alio iudicio, vel ex sententia vel instrumento, ut diximus in l. 2. numero 42. tit. 13. lib. 4. supra, tamen in remedio nostri text. id est singulare, scilicet, ut admittantur probationes dominii et ejus exceptiones probatae etiam ex novis dictis testium nunquam antea super hoc examinatorum, et hoc nulla alia ratione, nisi quia proceditur in casu nostri text. ex presumpso spolio, ut supra dictum est, et ideo nimirum si haec probatio, quae alias in remedio probati spolia et veri et non praesumpti non admittitur, admittitur in terminis nostrae legis. Sed an admittentur et cives in testes pro ipsa civitate vel contra, et contra eam nulli dubium: pro ea vero an admittendi sint, vide quae late diximus, in Tract. de decurion. Curia Pisana lib. 2. cap. 19. per totum, maxime in additione magna.

Ibi, Dentro del dicho termino, ita ut si lapsio ejus termino fiat probatio nihil proficit, nam cum lex ista sit nova dispositio cum novis modificationibus facta, quidquid in ea expressum est, censetur esse de forma substantiali, ita ut ea non observata corruant in contrarium acta, ut in simili diximus in l. 3. tit. 10. lib. 4. supra. et in terminis nostri text. dixit Avend. d. cap. prat. 4. num. 17. versic. item est advertendum, lib. 1.

Ibi, Ni tacha de testigos, nam cum ista causa sit summaria, non admittitur et testium repulsa, ut not. Rom. singul. 283. et Maran. cap. 1. et Lanfran. relati per Avend. dist. cap. 4. numero 16. in princ. eo quod praedictum in summaris est reparabile, secus vero si irreparabile esset, nam tunc admittentur testium probationes, secundum Rebus. in tract. de reprob. test. arrio. 1. gl. 1. et 2. numero 16. sed cum ex lege sequente sint termini prorogati, datur potestas reprobandi testes, ut ibidem expresse dicitur.

Ibi, Ni de las escrituras, puta si esset allegandum, quod erant falsa instrumenta et cancellata, fraudulenta, nulla, vel a notario aut tabellione publico non confecta, vel quod non erat tabellio. Haec enim in materia legis nostrae allegari non possunt, cum sit causa summaria, et in qua simpliciter et de plano procedendum est, et attenda lege nostra id sine dubio procederet, sed cum ex sequente terminus prolongetur, et datur facultas reprobandi testes, poterunt et instrumenta contradi.

Ibi, Que luego sin otra figura de juriso, et sic absque obstaculo appellacionis, ut in glos. Aniquis, istius legis dicitur.

Ibi

Ibi, Pierda, y aya perdido, quam tamen penam tunc incurret resistens hic, quoties in sententia illa et processu super quo lata est, observatus fuit ad unquam tenor nostrae legis, secus vero si non esset; nam tunc neque dicitur et perturbari concilium neque contraveniri sententia, neque incurritur legis poena, secundum Mexiam, hic supra. d. l. De Toledo, in 4. fundamentum. 2. p. numero 2. fol. 52. ubi cum sequent. id fundat eo quod ut ipse ibidem in 5. fundamento eisdem partis fundat, sententia nulla non est sententia, et in 6. fundamento, etiam ex aliis pluribus id fundat et prosequitur.

Ibi, T que pierdan, in casu proxime procedente haec intellige, scilicet, cum legitime et iudicialiter lata sententia secundum terminos nostrae legis contra talem occupantem officia haec, et restitutionem rei jam facto concilio condemnatus ille adhuc persistit resistendo et turbando concilium in possessione sua, tunc enim amissio officii locum habet, non vero pro prima occupatione, et itidem idem dicendum, quoties in defectum officii est imponenda poena amissionis tertiae partis bonorum, ut inquit versiculus sequens, T si no inviere, qui in casu in quo loquitur versiculus hic, Pierdan los officios, intelligendus est, cum subrogatum sapiat naturam illius in cuius locum subrogatur, ex iuribus vulgaribus.

Ibi, Aunque la parte que inviere hecha la tal ocupacion apele, hic versiculus correspondet primae nostri text. dispositioni, scilicet, cum proceditur ad restitutionem rei occupatae contra occupatorem, tunc enim si processum est servato legis nostrae tenore, exequenda est sententia absque obstaculo appellacionis, quod intellige, ut non tollatur ex toto appellatio, sed tantum quod appellatio non obstat quin executio fiat, ita ut haec appellatio non habeat effectum suspensivum, non tamen perdit devolutivum, et nam executione sententiae facta prosequi potest appellatio, ut colligitur ex finali versiculo nostri text. T por que esta causas; Limitatur tamen haec nostri text. conclusio aliquibus modis. Primo quoties non appellatur a sententia, sed ab inordinato processu, tunc enim admittenda est appellatio, secundum Bald. in cap. ex conquestione, col. 1. de restit. spol. Bart. l. 2. col. 2. ff. de appe. recip. Jasi. in l. 1. notab. 3. ff. de bon. poss. secund. tabul. Mexia in d. l. de Toledo, in resp. ad. 2. fundamentum 1. part. numero 49.

Secundo limitatur nostra lex, ut procedat respectu executionis sententiae in possessorio, secus vero quoad condemnationem fructuum in ea factam, quoad eam enim bene admittitur appellatio, et supersceditur in executione quoad fructus, et ita colligitur clare ex nostra lege dum tantum quoad restitutionem possessionis loquitur, et verba profert, nihil autem de fructibus meminit, ut scribit Baldus in lege prima. C. si de momentanea possessio. Afflictis, decisio sexagesima septima, et alii relati et secuti per Mexiam ubi supra, numero quadragesimo octavo, et Avend. dist. cap. 4. prat. numero decimo septimo versic. item ex serie. Tertio limitatur nostra lex, ut non procedat quoties agitur contra Ecclesiam, aut Ecclesiasticas personas, hospitale, vel monasterium vel ordinem militarem, tunc enim ex lege sequente suspenditur executio sententiae interposita ab ea appellatione, et refert Avend. dicto numero decimo septimo, versiculo, Itaque quando. et tunc appellatio est interponenda et presentanda coram supremo Regio senatu, non vero in cancellaria secundum legem sequentem, ubi repetemus. Nota tamen quod si Ecclesia, vel aliqua ex dictis personis in hac limitatione contentis tantum pro fundamento suae intentionis ostenderit solummodo licentiam concilii loci illius, et faterentur se nullam alium titulum habere, neque possiderent longo tempore, in hoc casu etiam contra Ecclesiam et personas ecclesiasticas et loca pia fiet executio, non obstante appellatione, ut colligitur ex lege quinta, infra, isto titulo et libro, adnotante sic subscriptione marginali posita in columna penultima, in fine legis quartae sequentis. Nam etiam si antea ex lege nostra presentato titulo concilii, interim quod disputatur de ejus validitate, esset admittenda appellatio, tamen jam ex lege quinta, infra eodem, non admittitur, si solum modo titulus concilii presentetur, prout inquit Avend. dist. numero 17. versiculo, Item quando, et Mexia, ubi supra, numero 50. fol. 169. Sed an admittitur et restitutio jam quoad cesset appellatio, et in hoc videtur non cessare, eo quod lex nostra non excludit expresse restitutionis remedium, sicut appellacionis, et restitutio non censetur exclusiva, nisi aliud expresse dicatur, ut diximus in lege prima, titulo sexto, numero vigesimo primo, libro quarto, supra et late per Franciscum Becium, consilio duodecimo, numero sexagesimo octavo, cum sequentibus, et ita in terminis nostrae legis tenet Avend. dist. c. 4. pratorum, numero decimo septimo, in fine, cum principio sequentis libri primi, et Mexia, in dicto Responso ad secundum fundamentum, prima partis, numero quadragesimo quinto, folio 168. Sed eorum pace dixerim, Mihi videtur in terminis nostrae legis contrarium, nam lex nostra postquam excludit appellacionem, et itidem nullitatem, omne etiam quodcumque aliud remedium excludit, et sub universalis illa, O de otro qualquier remedio contra la sentencia, restitutio censetur exclusiva, ut neque per eam executio sententiae impediatur, ut in simili late diximus, in l. 2. numero 4. et 5. titulo 19. lib. 4. supra, et in l. 4. titulo 17. numero 5. cum sequentibus, eodem lib. Et hoc (supposito pro vero) esse processum in causa secundum

tenorem
K k ij

tenorem nostrae legis, & eo servato, tunc enim etiam inspectis probationibus videatur iudicem jus partis convenisse, non impeditur executio sententiae ob restitutionem contra eam intentatam, & ita mihi videtur salva in omnibus dictionum patrum & aliorum censura, & versiculus nostrae legis in finali ejus columna, ibi, *Pero si las tales sentencias fueron dadas sin llamar, e sin oyer las partes*, non obstat, nam loquitur & procedit, ut ex precedentibus versiculis apparet, quoties executio sententiarum jam productarum petitur, & ex tenore earum, & processu apparet formam nostrae legis non esse servatam, ex eo quod pars condemnata non fuit audita, quia tunc non est exequenda, sed de novo est processus fulminandus, non vero non loquimur in hoc casu, sed cum pars est audita, gravata tamen in condemnatione; in hoc enim casu dicimus nullitatem & restitutionem denegandas, ut non impediant executionem sententiae condemnatoriae latae contra talem occupatorem, idque etiam colligitur ex aliis verbis versiculi sequentis nostri text. dum de pendencia litis dixit, addit, *T no embargante otras qualesquier causas, y razones que allegare para impedir la execucion*, notanda sunt enim haec universalia verba, & geminata, ut etiam in contrarium allegata quaecunque sint non impediant executionem, nisi illa tantum, quae impedire lege nostra attempta dictum est.

¶ Ibi, *Que parezcan a los en el nuestro concejo*, hoc ut inquit subscriptio marginalis nostri text. alteratum est per l. 21. titulo 4. libro 2. supra, scilicet, quod super appellationibus prosequendis in iis causis non est adendum Rex, neque ejus senatus supremus, sed Cancellaria & districti illius, in quo fuit restitutio occupatorum ex dist. l. vigesima prima. fallit tamen ejus generalis dispositio in casu legis sequentis propositae sub versiculo, *Salvo si la sentencia fuere dada*, scilicet, cum processum est contra Ecclesiam, aut ecclesiasticas personas, hospitale, monasterium, vel ordinem militare, nam tunc etiam a sententia lata contra Ecclesiam, & personas ecclesiasticas, & hospitale, & monasterium, vel ordinem militare, in gradu appellationis adendum est Rex, & ejus Regius senatus, & hic casus cum sit specialis & in favorem dictionum status, non censetur derogatus per dispositionem generalem dictae legis vigesima primae, sed potius hac lex vigesima prima per supradicta declaratur, ut non procedat quoad haec.

¶ Lex Quarta sequens est declaratoria hujus legis nostrae tertiae, & ideo quae in hac legis 3. dicta sunt, sunt etiam pro declaratione hujus legis 4. dict. ut ibi videri potest, & sic non est necesse iterum ea repetere.

¶ Lex Quinta itidem est declaratoria dictae nostrae legis 3. & ejusdem materiae, & circa eam solum notate debetis quod licet titulus solus concilii per reum conventum allegatus non sufficiat, tamen si cum eo

concurrat possessio longa & res illa sit plantata, vel edificata, sufficit ad impediendam executionem sententiae condemnatoriae, durante appellatione, ut ex lege 9. infra eodem dispositum est ad hujus declarationem, aliis nullo modo leges hae se compari possent, & in lege 3. supra eodem diximus.

IN LEGEM SEXTAM.

Que sunt illa, quae reducenda sunt ad partem communem, declarat l. nostra, quae quidem breviter summari non potest.

ET LEX ista dividitur in quatuor casus. Primus apponitur in principio, ibi, *Por ende para obrar*, usque ad versiculum, *T los otros terminos*, & abinde usque ad versiculum, *T los terminos y exidos*, ponitur secundus casus, & ab isto versiculo, usque ad versiculum, *T en quanto*, apponitur tertius casus: & ab isto versiculo, *T en quanto*, usque ad finem, apponitur quartus casus, & in versiculo, *Lo qual todo*, in fine nostrae legis jubetur omnia dicta in iis quatuor casibus esse omnino servanda & exequenda, & in relatione senatus Regis supremi mittenda illa, quae in executione supradictorum egerint, & haec continet tota nostri text. dispositio, quae solum loquitur quoad reducendam ad partem illa, quae cum antea partui communi essent deputata, in culturam redacta sunt, ut ad partem antiquam communem reducantur & restituantur.

¶ Ibi, *Rompian los pasos*, ex quo magna incommoda proveniebant, ut inquit noster text. hic; expedit enim Reipubl. partibus abundare, ita ut licet militum animalibus sustinenda & pascula & alimenta, id tamen ita fieri debet si sine laesione curialium & vicinorum id fieri possit, ex text. in l. 2. & ibi Doctores. C. de pascuis publi. libro 11. Adde ut si statuto uti munito concedatur singulis de populo, certo tempore anni, quod eorum animalia cujuscunque sint generis sylvas publicas, seu ipsius populi pascula depascantur: & deinde major pars ipsius populi statutum hoc reformatur, & constituant, nulli licere sub certis poenis sylvas seu pascula, aut eorum partem ejus animalibus pasci, nisi illis tantum, quibus agri & terra arantur, quod ab hac reformatione, seu statuto uti utpote iniquo, appellare licet, imo & hoc ultimum statutum esse diruendum, eo quod praedicto ultimo statuto cives oppidorum expelluntur ab usu communium pascuorum, contra l. 1. C. de pascuis publi. libro 11. & in l. in tantum. §. universitatis. ff. de rerum divisione, & ex eo etiam quia pauperes tali reformatione onerantur, quos ipsi pascuis jure uti posse non est ambiguum ut colligitur ex l. 4. titulo 28. part. 3. & tenet in expressis terminis Ripa Respons. 93. quem refert & sequitur Burgos de Paz in l. 1. Tauri, numero 352. cum rribus sequentibus ubi & alia insert, ubi in lege 3. num. 502. cum sequentibus pluribus examinat an pascula pro modo possessionum, vel indigen-

indigentiae cives habere & debeant, & an plus divitiis quam pauperibus sint applicanda:

¶ & nota quod pascuorum quaedam sunt & activa, quaedam hyberna, ut inquit Ripa ubi supra, numero 12. & rerum experientia ubique & praesertim in iis provinciis De Estremadura, clarius apparet & quotidie videtur, locantur enim hyberna suo tempore & activa itidem suo, quae vulgo vocantur, *Invernaderos*, & *veranaderos*, ibi, *Sin licencia nuestra*, ex his verbis junctis verbis sequentibus, *Sin embargo de qualquier appellacion*, colligitur Avend. cap. 4. part. numero 17. versic. Item quando, libro 1. quod ubi adest licentia Regia in terminis occupatis per personas particulares, appellatio & ab eis interposita a sententia condemnatoria de restituendo eas suspendit effectum sententiae, ut in lege 3. supra eodem, diximus: Neque obstat versiculus nostri text. ibi, *T los terminos y exidos*, ubi appellatio rejicitur, etiam si adest licentia, quia non rejicitur si durante tempore licentia fuerit condemnatio restitutiva, sed tunc demum cum tempus licentiae est adimpletum, & sic non est contrarius versic. ille nostrus.

¶ Ibi, *T reducir a pasto comun*, iudicem enim decernere debere, eam manere despiciendam necessitatem & quam statuit antiquitas, disponit Imperator, l. 1. C. de pascuis publi. lib. 11. & notat Ripa, Respons. 93. num. 13.

IN LEGEM SEPTIMAM.

Omnia restituta civitati sive montium, vinearum & edificiorum ut aliarum rerum conservanda sunt pro bono communi, & utilitate, nisi impeditiva sint publici commodi, hoc dicit in summa.

SUMMARIUM.

- 1 Civitas potest edificatum vendicare.
- 2 Major favor publicus vertitur in conservatione plantarum & vinearum & edificiorum civitati restitutorum, quam in destructione.
- 3 Statu fieri solet ut ligna de sicca & non de viridibus fiant. Nisi aliter utatur, & tunc ordo nostri text. erit servandus, ut ibi.
- 4 Locatio pastuum communium nihil valet, nisi omnes praesent consensus, vel ex licentia Regis fiat. quod ibi discutitur & examinatur.
- 5 Diruenda sunt edificia & planta, si viis publicis impediunt.
- 6 Edificium ubi laedit viam, potest iudex illud propria autoritate diluere. & hac de causa potest jus prohibere ne quis proprium fundum vallet aut circumdat, ut n. 7. & n. 8. quod ex hac causa potest appendicia frangere, nisi ut ubi.
- 7 Civitas ut latior & pulchrior efficiatur, potest iudex destruere domos parvi praesudicii soluto pretio.

Ibi, *Otros edificios*, potest enim civitas, si vult edificatum vendicare, ex text. ubi glof. Bart. & Plata in l. 1. C. de diversis praed. lib. 11.

¶ Ibi, *T fueren restituídos*, intellige in casu, in quo de jure essent restituenda, & restituta forent, non vero ex hoc intelligas quod indistincte restituantur, sed in eo casu in quo de jure restitutio fit, eo quod possessor non docet de titulo, ut in lege 3. supra eodem dictum remanet & sic declarabis legem 9. infra eodem, ut dixi in dicta lege 3. & in eadem lege 9. repetemus, nam haec lex 9. loquitur & procedit quoties non aufertur terra, aut edificium a possessore, quia probavit titulum, nostra vero cum aufertur.

¶ Ibi, *Los conserven para el bien y pro comun*, cum in hoc major favor publicus vertatur, ut inquit Avend. in nostra l. propositum, 2. in cap. 12. part. num. 23. versic. Cum in hoc tantus lib. 1. ubi in versic. quod intelligerem, ampliat hoc, ut etiam edificantes, vel plantantes voluerint diruere edificia, vel arbores asportare non possint, & nota quod bona populi restituta quae debent, in redditu populi remanere & non in communi usu, possunt praescribi, etiam si sint plantata, secundum Avend. cap. 12. n. 16. in fin. lib. 1. & alibi dixi in lib. 3. supra eod.

¶ Ibi, *T dexando en ellos horcas y pendon*, hoc regulariter jubetur servari in l. 10. infra eod. ubicunque montes ad ligna facienda scindi possunt, imo & in locis bene gubernatis solet statuto ordinari, quod ligna solum de sicca arboribus fiant, non vero de viridibus, sed ubi aliud liceret, debet servari ordo nostri textus, scilicet, ut cum moderamine scindantur, ita ut non ex toto incilae arbores remaneant, sed relinquatur *Horca y pendon*, idque quotidie inter partes convenitur adque recipientes defensas aliquas habentes montes, arbores ad cultivandum. Et nota quod in praesenti versiculo: *Salvo los montes*, usque ad finem legis triplex casus constituitur in modo fruendi terminis restitutis civitatibus, villis, & populis. Primus casus est in isto versiculo: *Salvo los montes*, scilicet, ut si montes sint magnarum multarumque arborum, de quibus montibus hic loquimur, deputentur ad usum lignorum scindendorum. Secundus casus est in versiculo sequenti: *T que los otros montes*, scilicet, ut si montes ii non sint ita populosi sicut in versiculo sequenti dicitur, tunc non scindantur, sed remaneant potius ad glandes legendas, & tutamen armentorum tempore hyemis, & ipsi montes & alii etiam termini sint etiam pro pastu communi armentorum. Tertius vero casus constituitur in versiculo: *T las viñas, y huertas, y plantas*, scilicet, ut si restituta civitatibus, villis, & populis sint plantata, tunc remaneant pro propriis concilii, & haec omnia debent esse, ut in hoc titulo diximus, ad scindenda ligna, vel pro pastu, vel pro propriis conciliorum, sed dividi & applicari certa pars lignis, alia pasturae, alia vero culturae, & alia propriis conciliorum, nisi aliud videatur convenire, nam tunc & modum fruendi designabit, eo quod ut alibi